

Številka: U-I-80/16-41
U-I-166/16-32
U-I-173/16-37
Datum: 5. 4. 2018

**ODKLONILNO LOČENO MNENJE SODNICE DR. ŠPELCE
MEŽNAR K ODLOČBI ŠT. U-I-80/16, U-I-166/16, U-I-173/16 Z
DNE 15. 3. 2018**

I. Bolj in manj izbrisani

1. Zavzemala sem se za razveljavitev 12. člena ZPŠOIRSP. Z večino sem torej soglašala, da je omejitev najvišje možne odškodnine, ki jo izbrisane osebe lahko dobijo v sodnem postopku na podlagi ZPŠOIRSP (na trikratnik t. i. upravne odškodnine), protiustavna. Iz več razlogov pa se nisem mogla strinjati z načinom presoje in argumentacijo, ki ju je podprla večina.

2. Prvi razlog je v tem, da sta prvi dve točki izreka (po nepotrebnem) zapleteni in težko razumljivi.

3. Drugi (vsebinski) razlog je v tem, da je z odločbo Ustavno sodišče izbrisane osebe razdelilo v dve skupini: tiste, ki so za svoje pravice pravočasno poskrbele (in vložile tožbe še pred pričetkom uporabe ZPŠOIRSP), in tiste, ki za svoje pravice niso poskrbele pravočasno (in so bodisi vložile tožbe pred pričetkom uporabe ZPŠOIRSP, vendar so zahtevki že zastarali, bodisi so tožbe vložile po tem, ko se je začel uporabljati ZPŠOIRSP). Drugače povedano, po mnenju Ustavnega sodišča imamo dve kategoriji izbrisanih oseb – prvo, v kateri so izbrisani z več pravicami (upravičeni so do popolne odškodnine), in drugo, v kateri so izbrisani z manj pravicami (niso upravičeni do popolne odškodnine, izjemoma imajo le pravico do individualne obravnave). Menim, da je s takšno delitvijo Ustavno sodišče neenako obravnavalo v bistvenem enake osebe in s tem zagrešilo kršitev 14. člena Ustave (načelo enakosti).

4. Tretji razlog je dejstvo, da bodo morala sodišča na podlagi 1. točke izreka večinske odločbe ravnati v nasprotju z izrecno (kogentno) zakonsko določbo (drugi odstavek

11. člena ZPŠOIRSP), ki jim v sodnih postopkih, ne glede na to, kdaj so se pričeli (pred ali po pričetku uporabe ZPŠOIRSP), prepoveduje uporabo določb o zastaranju. Drugega odstavka 11. člena ZPŠOIRSP namreč Ustavno sodišče (niti delno) ni razveljavilo. Dvomim, da je takšna odločba skladna z načelom pravne države in 125. členom Ustave, po katerem so sodniki na Ustavo in zakon vezani.

5. V nadaljevanju podam kratek kronološki pregled pravnega položaja izbrisanih v domačem in mednarodnem pravu (II), poenostavljeno predstavim vsebino večinske odločitve (III) in nato podrobneje obrazložim glavne razloge, zaradi katerih se nisem mogla pridružiti večinski odločitvi (IV do VII).

II. Kronološki pregled pravnega položaja izbrisanih oseb

6. Ustavno sodišče je v dveh sistemskih odločbah o izbrisanih v letih 1999 in 2003 ugotovilo številne kršitve Ustave. Zakonodajna in izvršilna veja oblasti sta se odzvali šele več let po drugi odločbi; najprej z izdajo zakona in odločb, ki so status izbrisanim priznale tudi za nazaj, šele leta 2013 pa tudi z zakonsko odškodninsko shemo (ZPŠOIRSP),¹ katere del je tudi izpodbijani 12. člen, ki izbrisanim omejuje višino odškodnin.

7. V letu 2012 (26. 6. 2012) je bila Slovenija zaradi sistemskih kršitev EKČP s pilotno sodbo (*Kurić in drugi proti Sloveniji* – v nadaljevanju *Kurić*) obsojena pred ESČP. Eden izmed ukrepov, ki jih je morala država sprejeti, je bila tudi odškodninska odprava posledic kršitev.²

8. Kljub sodbi *Kurić* nobena izbrisana oseba pred slovenskimi sodišči do 18. 6. 2014 (ko se je pričel uporabljati ZPŠOIRSP) ni uspela od države izterjati povračila škode zaradi izbrisa in njegovih posledic.³ Razlog za neuspeh v že končanih postopkih je bil v večini primerov zavrnitev zahtevka zaradi zastaranja.⁴ Ustaljeno stališče Vrhovnega sodišča glede zastaranja terjatev izbrisanih oseb je bilo potrjeno tudi z dvema sklepoma o nesprejemu ustavnih pritožb v obravnavo pri Ustavnem sodišču v letu 2011.⁵ Omenjeno stališče Vrhovnega sodišča je ostalo nespremenjeno tudi v času

¹ ZPŠOIRSP je bil sprejet leta 2013, uporabljati pa se je začel 18. 6. 2014.

² J. Zobec, Pilotne sodbe - Strasbourg kot ustavno sodišče?, Zbornik PF, izdan ob jubileju dr. Lojzeta Udeta: Izbrani vidiki ustavnega, civilnega in gospodarskega prava, Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani, Ljubljana 2016, str. 63–93.

³ S. Zagorc, Odškodninska odgovornost za kršitev človekovih pravic, Pravni letopis 2013, str. 167–184. Glej tudi podatke na spletni strani <http://mirovni-institut.si/izbrisani/odskodnine/> (dostop 5. 4. 2018).

⁴ Takšno stališče je Vrhovno sodišče imelo še po sodbi *Kurić* (junij 2012), glej npr. št. II Ips 11/08 z dne 10. 9. 2012.

⁵ Glej obrazložena sklepa Ustavnega sodišča št. Up-1176/09 z dne 5. 7. 2011 in št. Up-108/11 z dne 26. 9. 2011.

po sodbi *Kurić*, torej med junijem 2012 in junijem 2014 (ko se je začel uporabljati nov zakon).⁶

9. Dne 18. 6. 2014 se je torej pričel uporabljati ZPŠOIRSP. Glede odškodninskih terjatev izbrisanih oseb je uveljavil dve posebnosti,⁷ ki sta pomenili prelom z dotedanjo sodno prakso: prvič, zakon je zapovedal, da se pri odločanju o odškodninskih zahtevkih izbrisanih ne uporabljajo pravila o zastaranju; in drugič, omejil je maksimalno višino odškodnine na trikratnik upravne odškodnine. Obe pravili se zaradi 28. člena ZPŠOIRSP uporabljata tako za postopke, ki so se pričeli (in še ne pravnomočno končali) pred 18. 6. 2014, kot za tiste, ki so se začeli po uveljavitvi zakona. Obe pravili torej veljata tako za izbrisane osebe, ki so vložile tožbe še po "prejšnjih predpisih" (ko odškodnina ni bila omejena in so pravila zastaranja veljala), kot za izbrisane, ki so s tožbo čakali na nov zakon.

10. V teh okoliščinah se odločbe Ustavnega sodišča z dne 28. 5. 2015 v zadevah št. Up-1177/12, Up-89/14, št. Up-1195/12, št. Up-1141/12 in št. Up-124/14, U-I-45/14, s katerimi je kot protiustavno razveljavilo stališče Vrhovnega sodišča o zastaranju terjatev izbrisanih oseb (zlasti glede začetka teka subjektivnega zastaralnega roka), kažejo za (pre)pozne: v času, ko je Ustavno sodišče odločilo, da je stališče o zastaranju zahtevkov izbrisanih v praksi Vrhovnega sodišča protiustavno, se pravila zastaranja že slabo leto sploh niso več uporabljala – od junija 2014 so sodišča namreč že sodila na podlagi ZPŠOIRSP.⁸ Stališča Ustavnega sodišča iz leta 2015 v sodni praksi zato niso mogla zaživeti.

III. Logika večinske odločitve

11. Pravno podlago za večinsko odločitev predstavlja 2. člen Ustave, ki vsebuje načelo varstva zaupanja v pravo. Vprašanje, na katerega je moralo odgovoriti Ustavno sodišče, se je glasilo: ali je zakonodajalec z omejitvijo najvišje možne odškodnine (12. člen ZPŠOIRSP) arbitrarno poslabšal položaj izbrisanih oseb, ker so lahko do uveljavitve ZPŠOIRSP računale s popolno odškodnino?

⁶ O stališču glede zastaranja, ki ga je Vrhovno sodišče ohranilo še po sodbi *Kurić*, glej tudi B. Kovač, Janusov obraz sodstva do izbrisa, *Pravna praksa*, št. 45 (2012), str. 14–15; M. Krivic, Kako Vrhovno sodišče varuje nemoralno državo namesto njenih žrtev, *Pravna praksa*, št. 46 (2012), str. 15; N. Betetto, Ugrabljena sodba, *Pravna praksa*, št. 1 (2013), str. 8.

⁷ V sodnih postopkih, v katerih izbrisani tožijo državo na plačilo denarne odškodnine, se sicer uporabljajo splošna pravila obligacijskega prava (11. člen ZPŠOIRSP). Dokaz škode, še bolj pa vzročne zveze je v teh postopkih zaradi dolgotrajnega obdobja izbrisa že sam po sebi t. i. *probatio diabolica*.

⁸ Ko je Vrhovno sodišče septembra 2015 (št. II Ips 271/2013) na podlagi odločbe Ustavnega sodišča št. Up-1177/12, Up-89/14 ponovno odločalo o reviziji (ji ugodilo in zadevo vrnilo sodišču prve stopnje v ponovno odločanje), je že veljal ZPŠOIRSP, zaradi česar pravila o zastaranju v ponovnem postopku niso bila več relevantna. V tej zadevi je Vrhovno sodišče sicer prekinilo postopek in vložilo zahtevo za presojo ustavnosti 12. člena ZPŠOIRSP.

12. Ustavno sodišče na to vprašanje ni dalo enotnega odgovora. Odgovor se namreč razlikuje glede na skupino, v katero je uvrstilo izbrisane osebe:

a) izbrisana oseba, ki je odškodninsko tožbo vložila pred 18. 6. 2014 (začetek uporabe ZPŠOIRSP), je imela pod pogojem, da dotlej njen zahtevek ni zastaral, ustavno varovano pričakovalno pravico do popolne odškodnine (t. i. prva skupina oškodovancev);

b) izbrisana oseba, ki je (i) vložila tožbo po 18. 6. 2014 ali je (ii) tožbo vložila pred 18. 6. 2014 in je njen zahtevek dotlej že zastaral, ustavno varovane pričakovalne pravice do popolne odškodnine ni imela (t. i. druga skupina oškodovancev).⁹ Oseba iz druge skupine je imela po mnenju večine drugo vrsto pričakovalne pravice: na podlagi stališč ESČP v sodbi *Kurić* je lahko pričakovala, da bo obravnava njenega zahtevka individualna in da bo upravičena do odškodnine za obe vrsti škode (premoženjsko in nepremoženjsko).¹⁰

13. Glede prve skupine izbranih je nato Ustavno sodišče razveljavilo omejitev odškodnine iz 12. člena ZPŠOIRSP (to pove izrek v 1. točki), ker ji mora biti zagotovljena popolna odškodnina. **Izbrisani iz prve skupine so po stališču Ustavnega sodišča upravičeni do popolne odškodnine.** Zakonodajalec jim to pravico ne le sme, temveč mora zagotoviti.

14. Glede druge skupine izbranih pa je Ustavno sodišče isti člen razveljavilo iz drugega razloga (to pove 2. točka izreka). Razlog za razveljavitev 12. člena ZPŠOIRSP za drugo skupino ni v kršitvi pravice do popolne odškodnine, pač pa v tem, da izpodbijana določba sodišču ne dopušča, da bi izbrisani osebi izjemoma dosodilo višjo odškodnino od zakonskega trikratnika. **Izbrisani iz druge skupine po stališču Ustavnega sodišča niso upravičeni do popolne odškodnine.** Zakonodajalcu te pravice ni potrebno zagotoviti.¹¹ Za ustavnoskladno obravnavo druge skupine zadošča, če zakonodajalec sodiščem zagotovi pooblastilo, da o višini odškodnine izjemoma ("v primerih znatnega razkoraka med izkazanim obsegom škode in zakonsko pavšalno omejeno denarno odškodnino")¹² odločajo mimo zakonske omejitve.

⁹ Glej 44. točko obrazložitve.

¹⁰ Glej 49. in 50. točko obrazložitve.

¹¹ Drugo vprašanje pa je, ali zakonodajalec to sme narediti – ali torej sme enako obravnavati tako prvo kot drugo skupino izbranih in vsem zagotoviti pravico do popolne odškodnine. Domnevam, da to ne more biti protiustavno, sicer Ustavno sodišče ne bi smelo določiti načina izvršitve (3. točka izreka), ki dopušča prav takšno situacijo. Če po devetih mesecih zakonodajalec na odločbo ne bo odreagirala, bo 12. člen ZPŠOIRSP razveljavljen v celoti – tako glede prve kot druge skupine. To pa pomeni, da bo vsaj od tedaj dalje za vse izbrisane (tudi za drugo skupino) veljalo splošno načelo odškodninskega prava – popolna odškodnina.

¹² Odločba je terminološko nedosledna: v 49. točki omenja "nesorazmerno velik razkorak", v 50. točki pa za isti položaj uporablja izraz "znaten razkorak". Ali sta "znatno" in "nesorazmerno veliko" sopomenki, ni jasno. Menim pa, da je zakonodajalcu, ki mora odločbo implementirati, koristno dati jasna merila.

IV. Dve kategoriji izbrisanih?

15. Pred 18. 6. 2014 je bila v Sloveniji pravna situacija naslednja:

- nobenemu odškodninskemu zahtevku ni bilo (pravnomočno) ugodeno;
- pilotna sodba ESČP *Kurić* (2012) je Sloveniji nalagala, da izbrisanim zagotovi odškodnine;
- tudi po sodbi *Kurić* je Vrhovno sodišče vztrajalo pri ustaljeni praksi, da so zahtevki po pravih obligacijskega prava zastarali;
- po stališču Ustavnega sodišča¹³ je bila takšna praksa Vrhovnega sodišča ustavno neproblematična.

16. Opisana brezupna situacija je bila zaradi obsodbe pred ESČP ključni razlog za to, da je država sprejela sistemski zakon, ki je urejal povračilo škode v obliki denarne odškodnine vsem izbrisanim. Zakonodajalec je pri tem sprejel (pravno-politično) odločitev, ki je Ustavno sodišče (vsaj izrecno) ni štelo za ustavno nedopustno: položaj vseh izbrisanih oseb v sodnih postopkih je izenačil. Tako za tiste, ki so tožbe vložile pred uveljavitvijo ZPŠOIRSP, kot za tiste, ki so s tožbami čakale na njegovo uveljavitev, veljajo enaka pravila (tudi to, da ni več zastaranja).

17. Danes, 4 leta po sprejetju ZPŠOIRSP in 25 let po izbrisu, Ustavno sodišče izbrisane, ki jim je zakonodajalec namenil poseben zakon, katerega temeljni cilj je zagotovitev vsem izbrisanim enake in s sodbo *Kurić* skladne pravice, deli v dve skupini. Prva je upravičena do popolne odškodnine. V njej so izbrisani, ki so tožbe vložili še pred zakonom (v t. i. brezupni situaciji) in bodo na sodiščih uspeli dokazati, da njihovi zahtevki takrat še niso bili zastarani.¹⁴ Druga ni upravičena do popolne odškodnine. V njej so tisti, ki so vložili tožbe po uveljavitvi ZPŠOIRSP. Drugače (slabše) od prve skupine so obravnavani zato, ker so tožbo vložili po uveljavitvi zakona, ki je bil namenjen prav temu, zaradi česar so z vložitvijo tožbe čakali – zagotovitvi sodnega postopka, ki bo spoštoval zahteve ESČP.

18. Dejstvo, da je izbrisana oseba z vložitvijo tožbe čakala na uveljavitev zakona, ki je bil namenjen prav rešitvi njene (specifične) situacije v sodnem postopku, po mojem mnenju ni razumen razlog za razlikovanje med prvo in drugo skupino izbrisanih. ZPŠOIRSP ni reševal le specifične situacije oseb iz

¹³ Glej opombo 5 zgoraj. Ustavno sodišče je šele 28. 5. 2015 (št. Up-124/14, U-I-45/14, št. Up-1177/12, Up-89/14, št. Up-1141/12 ter št. Up-1195/12) spremenilo (aktualiziralo) svoje stališče do prakse na Vrhovnem sodišču: "V okoliščinah obravnavane zadeve pomeni stališče sodišča o zastaranju odškodninskih zahtevkov nesorazmerno omejitev pravice pritožnika do povračila škode, varovane v 26. členu Ustave. Pretoga razlaga sodišča glede pričetka teka subjektivnega zastaralnega roka oziroma neupoštevanje instituta zadržanja zastaranja kaže na to, da sodišče svoje presoje ni prilagodilo posebnim okoliščinam, v katerih so bile izbrisane osebe."

¹⁴ O smiselnosti tega, da Ustavno sodišče *ex post* zahteva uporabo pravil o zastaranju, ki jo je zakonodajalec izključil, v nadaljevanju.

druge skupine, pač pa specifično situacijo vseh izbrisanih – tako tistih iz prve kot tistih iz druge skupine. Stališča o zastaranju, ki so ob sprejetju ZPŠOIRSP veljala v sodni praksi (vključno z Ustavnim sodiščem), so namreč uveljavljanje odškodninskih zahtevkov onemogočala tako prvi kot drugi skupini.

19. Menim, da je Ustavno sodišče z različno obravnavo izbrisanih prekršilo 14. člen Ustave.

V. O zastaranju

20. Naslednji (in sploh ne nepomemben) razlog za nasprotovanje večinski odločbi je v tem, da sodiščem nalaga uporabo pravil o zastaranju. Temu sem nasprotovala najprej iz pragmatičnih razlogov: sodiščem nalaga dodatno delo v postopkih, ki so že tako težavni, kompleksni in dolgotrajni. V pravnih, v katerih so bile tožbe vložene pred 18. 6. 2014, bodo morala odslej sodišča (1. točka izreka) najprej ugotavljati, ali so zahtevki zastarali.¹⁵ Od odločitve o zastaranju je namreč odvisno, ali bo izbrisana oseba uvrščena v prvo ali drugo skupino. Če je njen zahtevek zastaral, je v drugi skupini (in torej ni upravičena do popolne odškodnine); če zahtevek ni zastaral, je upravičena do popolne odškodnine.

21. Težji dvom o pravilnosti 1. točke izreka pa se mi poraja iz formalnega razloga: Ustavno sodišče je namreč naložilo rednim sodiščem uporabo določb o zastaranju, ne da bi razveljavilo določbo ZPŠOIRSP, ki jim taisto uporabo določb o zastaranju izrecno prepoveduje (drugi odstavek 11. člena v zvezi s prvim odstavkom 28. člena ZPŠOIRSP). Pojasnilo v 30. točki obrazložitve ne zadovolji: lahko se strinjam, da ta določba ne opredeljuje položaja oškodovancev pred začetkom uporabe ZPŠOIRSP, niti ga ne izboljšuje. Drugi odstavek 11. člena ZPŠOIRSP je zapoved sodiščem. Glasi se: *V postopkih po prvem in drugem odstavku prejšnjega člena se ne uporabljajo določbe o zastaranju terjatev iz zakona, ki ureja obligacijska razmerja.*

22. Sodišča so torej soočena na eni strani z odločbo Ustavnega sodišča, skladno s katero morajo uporabljati pravila o zastaranju, na drugi strani pa z (nerazveljavljeno in) nedvoumno zakonsko določbo, ki pravi, da pravil o zastaranju ne smejo uporabiti. Po Ustavi je sodišče na veljavni zakon vezano. Menim zato, da bi Ustavno sodišče moralo, če je zapovedalo uporabo pravil o zastaranju, (delno) razveljaviti tudi drugi odstavek 11. člena ZPŠOIRSP.

VI. Odškodnine izbrisanim ogrožajo socialno državo?

¹⁵ Sodišča bodo morala pri tem upoštevati stališča Ustavnega sodišča iz leta 2015 (opomba 13) in njim sledeča stališča Vrhovnega sodišča (npr. v zadevi št. II Ips 271/2013). Tako tudi večina v 29. točki obrazložitve.

23. V odločbi zmoti tudi stališče v 41. in 46. točki, po katerem za večino ni problematično (z drugimi besedami: je ustavno dopustno), da je država povračilo škode v primeru najbolj množične kršitve človekovih pravic v zadnjih 30 letih, ki je dobila epilog šele na ESČP, omejila s sklicevanjem na svoj javnofinančni položaj. Iz splošno dostopnih podatkov izhaja, da je bilo izbrisanim osebam v upravnih postopkih doslej priznanih 26,4 milijonov EUR odškodnin (od tega je bilo že izplačanih 19,4 milijona EUR).¹⁶ Iz dopisa Državnega odvetništva z dne 19. 1. 2018 izhaja, da je bilo po 10. členu ZPŠOIRSP vloženih 331 tožb in da je odprtih še 319 sodnih postopkov. Skupna višina odškodninskih zahtevkov v 319 odprtih pravnih zadevah znaša 11.455.919,40 EUR.

24. Skupni znesek priznanih odškodnin v upravnih postopkih in še odprtih sodnih postopkih, v katerih izbrisane osebe uveljavljajo odškodninske zahtevke zoper državo, znaša torej dobrih 38 milijonov EUR. Ta znesek je država ocenila kot previsok, ker ogroža njen obstoj. V istem času je država za sanacijo svojih bank namenila približno 4 milijarde EUR. Nobena skrivnost ni, da bo morala zaradi dolgotrajnih denacionalizacijskih postopkov plačati upravičencem desetine milijonov EUR odškodnin na račun premoženjske gospodarske škode. Je ob upoštevanju teh (splošno znanih) okoliščin trditev države, da je 38 milijonov EUR za izbrisane previsok znesek, res mogoče jemati resno?

VII. Ugotavljanje "znatnega (nesorazmerno velikega) razkoraka"

25. Zakonodajalec mora glede druge skupine izbranih omogočiti sodiščem individualno presojo višine odškodnine in ovrednotenje konkretno nastale škode v primerih "nesorazmerno velikega razkoraka" med zakonsko zamejeno odškodnino in dejansko izkazanim obsegom škode (49. in 50. točka). Zakonodajalec je torej dolžan urediti izjemo od sicer dopustne omejitve višine odškodnine. To ne bo enostavno. Meril za to, kdaj gre za "znaten razkorak", Ustavno sodišče namreč ni podalo. Najbolj enostavna rešitev za zakonodajalca je, da 12. člen ZPŠOIRSP razveljavi za obe skupini izbranih oseb.

VIII. Korak nazaj za izbrisane

26. Bolj kot zaradi svojega učinka (če zakonodajalec v naslednjih devetih mesecih ne bo odreagirjal in ustrezno spremenil ZPŠOIRSP, bo 12. člen v celoti razveljavljen¹⁷) pomeni odločba korak nazaj pri pravnem varstvu izbranih zaradi svoje sporočilne vrednosti.¹⁸ Če smo bili doslej prepričani, da so vsi izbrisani v enakem pravnem

¹⁶ Pravna praksa št. 3–4 (2018), str. 46.

¹⁷ Upam, da bo zakonodajalec moder in bo pustil izteči devetmesečni rok brez zakonskih posegov. Možno, da bo glede na trenutno politično situacijo v državi (predčasne volitve) v potek devetmesečnega roka tako rekoč prisiljen.

¹⁸ Vrhovno sodišče je v 11. točki zadeve št. II lps 271/2013 izrecno izpostavilo pozitivno vlogo, ki jo je pri pravnem varstvu izbranih doslej odigralo Ustavno sodišče: Tožnik je bil zaradi

položaju, smo se motili. Obstajata dve kategoriji izbrisanih, ki imata različne pravice do denarne odškodnine. To je simbolno sporočilo letošnje odločbe Ustavnega sodišča ob 25-letnici izbrisa.

27. Člen 12 ZPŠOIRSP bi bilo mogoče razveljaviti s preprostim enočlenskim izrekom ("Člen 12 ZPŠOIRSP se razveljavi") in to za obe skupini oškodovancev. Seveda ne le zaradi večje razumljivosti odločbe (ki je zame sicer pomembna vrednota sodnih odločb), pač pa zaradi zagotavljanja enakosti izbrisanih oseb. Vsi izbrisani imajo pravico do popolne odškodnine. Za to sem se ves čas zavzemala. Obžalujem, da nisem uspela prepričati drugih sodnic in sodnikov.

dr. Špelca Mežnar
Sodnica

odklonilnega in obotavljajočega ravnanja oblasti v negotovosti glede svojega preteklega statusa vse do izdaje dopolnilne odločbe. Ta negotovost in izrazito odklonilen odnos države (**izjema je le Ustavno sodišče**, poudarek Š. M.) do ureditve njegovega statusa po vnovični presoji revizijskega sodišča ustreza pojmu nepremagljivih ovir iz 360. člena OZ. Te je treba zaradi specifične zadeve, o kateri izčrpno govorijo prej citirane odločbe Ustavnega sodišča z dne 28. 5. 2015, razlagati tudi zgolj kot ovire, ki preprečujejo ali izrazito otežujejo možnost učinkovitega in dejanskega izvrševanja pravice do sodnega varstva.